

Kap 87 : Carl Johan Bernadotte (1916-2012) – ”Pansarprinsen”.

Svenske arvprinsen Carl Johan Arthur, fram till den 19 februari 1946 hertig av Dalarna, föddes den 31 oktober 1916 på Stockholms slott och avled den 5 maj 2012 på Ängelholms lasarett som greve Carl Johan Bernadotte af Wisborg. Fadern var kronprinsen av Sverige Gustaf (VI) Adolf (1882-1973). Modern var den engelska prinsessan Margareta av Connaught (1882-1920). Carl Johan var gift två gånger: 1:a gången med journalisten Kerstin Johnsson (1910-1987; f. Wijkmark). 2:a gången med Gunilla Bussler (1923-2016; f. grevinnan Wachtmeister af Johannishus).

Intresset för Carl Johan som person har varit ringa. Han har skrivit sina memoarer (Bernadotte 1983), han förekommer i krönikorna (Elgklou 1978: ss. 189-190; Ohlmarks 1980: ss. 142-143; Skott 1996: ss. 381-390; Sundberg 2004: ss. 264-265; Lindqvist 2010: ss. 125-127; Norlin 2015: ss. 265-268) och hans abdikation var mycket omskriven.

Nedan skildras den del av Carl Johans biografi som belyser hans ställning som svensk prins & exprins. Hans affärsverksamhet 1946-c. 1987 skildras summariskt. Tonvikten ligger vid hur han stöts ut ur kungahuset, acklimatiserar sig till en borgerlig tillvaro & drar växlar på sin börd.

*

Carl Johan var yngst i en syskonskara på fem, närmast ett sladdbarn. Närmast honom i ålder var den snudd på fem år äldre brodern Bertil. Han gick först i slottsskola: tre år förberedande skola och två år realskola, ht 1923 till vt 1927. Vissa lektioner som biologi & gymnastik ägde rum på Beskowska skolan. Han hade familjens högt älskade engelsk barnsköterska Agnes Wiltshire praktiskt taget för sig själv så hans engelska var utmärkt. Övriga språk var sisådär. Ht 1927 började han på Lundsbergs internatskola där han vt 1935 avlade studentexamen. Internatet var närmast ett idrottsgymnasium och de som var intresserade av annat vantrivdes, dock ej Carl Johan som var mycket idrottsintresserad, särskilt i hastighetsåkning på skridskor. Givetvis särbehandlades han, men inte på något påfallande sätt. Skolan hade vanan inne. Han gick latinlinjen – det var den enda som fanns – men klarade nätt och jämnt latinet. Svenskan gick lättare och han fick t o m A på studentskrivningen med ämnet ”Versailles, en skådeplats för historiska händelser”. Favoritämnen var historia, internationell politik & geografi. Han läste mycket biografier & historiska romaner.

Efter tre veckors hektiskt studentfirande ryckte Carl Johan in på Livregementet till häst (nya K1) för vidare transport till Kavalleriets Aspirantskola i Skövde. Målsättningen var en reservofficersexamen. Aspiranternas ridskicklighet var ojämnt fördelad – vissa hade aldrig ens suttit på en häst – men Carl Johan var ridtränad sedan barndomen. Han mindes efteråt nostalgiskt hur det var att rida chock med dragen sabel – helst stigbygel mot stigbygel & att skjuta med pistol från hästryggen i full galopp. Utbildningen avslutades med fälttjänst & fyra månader studier på Karlberg. Den 30 april 1937 var han klar & utnämndes till fänrik vid Livregementet till häst (nya K1) & vid Dalregementet (I3).

Ht 1937 skrev han in sig på Stockholms högskola på en nystartad ”diplomat- & ämbetsmannalinje”. Sommarmånaderna fram till krigsutbrottet besökte han Tyskland & Frankrike. Han praktiserade på UD. Affärslivet tycktes honom vara enda yrkesalternativet eftersom han saknade specialbegåvning men var road av representation, sociala relationer,

organisation, förhandlingar & ”klipp”. Genom sin börd var han isolerad från de övriga studenterna, men reflekterade inte särskilt mycket över det. När halva kursen gått utbröt 2:a världskriget. 1940 gick han en kompletterande officerskurs, utnämndes 1941 till löjtnant vid sina regementen & förflyttades 1942 till pansartrupperna (P3) där han förblev till krigsslutet. 1945 övergick han till reserven och fick 1948 kaptens avsked. Under tiden var det mycket representation och han umgicks med svenska & utländska diplomater, publicister & affärsmän, vilket senare kom väl till pass, liksom hans tekniska fritidsintressen för motorer, flygning och segling.¹

*

Efter det Carl Johan flytt riket för att gifta sig med Kerstin Wijkmark hade han ungefär samma ställning av ”handelsambassadör” som prinsessan Margarethas man prins Axel av Danmark, fast utan prinstitel. Uppdragen utfördes för Anglo-Nordic [trading Co] som ägdes av Wijkmarks arbetsgivare vid Europafilm bröderna Gustav & Per Scheutz. Anglo-Nordic ägnade sig huvudsakligen åt affärer med syd- & mellanamerika. Carl Johans position är oklar. Han var både frontfigur, lärling & på slutet förhandlare. Jag radar hans affärsposter:

- uppdrag för Anglo-Nordic [trading Co] 1946-1952
- vice verkst. direktör i Anglo-Nordic Traktor AB 1953
- styrelseordförande i Sundstrand-Hydraulic AB 1954
- europachef för Sundstrand Intemationel och dess dotterbolag sedan 1969,
- styrelseordförande i Sundstrand Deutschland GmbH i Hamburg
- styrelseordförande i Sundstrand Intemational SA i Fribourg (Schweiz)
- styrelseledamot i OSEC Petroleum AG i München.

Carl Johan hade även förtroendeuppdrag: 1948-1963 ordförande för Ointroducerad adels förening, från 1963 hedersledamot. I slutet av 1960-talet var han ett par år inblandad i försäljningen av aktiefonder – detaljerna är oklara, men det tycks inte ha gått så bra.

Carl Johan & Kerstin var 1946-1952 bosatta i U.S.A., därefter i Stockholm, London & Paris. Memoarerna avslutas med en lång uppräknning av hans affärsframgångar, goda namn, rykte & hur han försonades med sin far. Det framgår att Carl Johan hela tiden hjälpts fram i affärskarriären av en tjänstvillig omgivning & att det är oklart hur han skulle klarat sig utan den hjälpen. Han var alltid mycket känslig för detta. Mantrat – det återkommer gång på gång i memoarerna – var att han trots sin kungliga uppväxt var som folk är mest & att han ångrade sitt tidigare liv. 1956 beskrevs han dock så här:

Han är så totalt fri från högfärd som endast den är, som fötts på samhällets högsta höjd. Men det innebär inte att han skulle tolerera några oförsynta eller taktlösa närmanden. Om någon råkat gå för långt, blir han iskall, låter mungiporna sjunka ner, så att han ser ut som en ledsen boxervalp – därav vänkretsen smeknamn på honom, ”Pluto” – svankar med ryggen och blir två meter lång. Han har ett beundransvärt sätt att frysa ner folk, och den som en gång råkat trampa honom på tårna aktar sig visligen i fortsättningen.²

¹ Vecko Journalen 1945:21.

² Gunnar Müllern. Prinsen som kunde göra affärer. Aftonbladet 1956-10-20, s 2.